

КИТОБЛАРГА ИЙМОН КЕЛТИРИШ

“Мухтасар ақида” китобидан иқтибос

[Ўзбекча – Uzbek – الأوزبكي]

**Шайх Аҳмад ибн Абдуррахмон
Ал-Қозий**

Мутаржим: Абу Жаъфар Бухорий

Муҳаррир: Абу Абдуллох Шоший

الإيمان بالكتب

مقالة مقتبسة من كتاب "العقيدة الميسرة"

[Ўзбекча – Uzbek – الأوزبكي]

د. أحمد بن عبد الرحمن القاضي

ترجمة: أبو جعفر البخاري
مراجعة: أبو عبد الله الشاشي

(САМОВИЙ) КИТОБЛАРГА ИЙМОН КЕЛТИРИШ

Китобларга иймон келтириш — «Аллоҳ таоло пайғамбарларига одамлар учун хидоят, раҳмат, мавъиза, барча нарсанинг баёни ва уларга қарши ҳужжат бўлиши учун китоблар нозил қилган эканига қатъий эътиқод қилиш», демакдир.

Китобларга иймон келтириш баъзи ишларни тақозо қилади:

Биринчи: Аллоҳ таоло исмлари ҳақида аниқ хабар берган китобларга муайян, исмлари ҳақида хабар бермаган китобларга умумий тарзда иймон келтириш.

Бу китобларнинг энг буюклари учтадир. Улар:

1 — Таврот

Аллоҳ таоло Тавротни Мусо алайҳиссалоту вассаломга нозил қилди. Аллоҳ таоло айтди:

﴿ قَالَ يَا مُوسَى إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِي وَبِكَلَامِي فَخُذْ مَا آتَيْتُكَ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ . وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَابِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا سَأُرِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ ﴾

«Аллоҳ айтди: «Эй Мусо, ҳақиқатан Мен сени одамлар устида пайғамбарим бўлишга ва (бевосита)

каломимни эшитишга танлаб олдим. Бас, сенга ато этган нарсамни (яъни пайғамбарликни) олгин ва шуқр қилгувчилардан бўлгин!» Унинг учун лавҳларга (яъни Таврот варақларига) ҳамма нарсани — панд-насихат ва барча нарсаларнинг тафсилотини ёзиб қўйдик ва: «Уларни маҳкам ушлагин ҳамда қавмингни у панд-насихатларнинг энг гўзалларини олишларига буюргин» (дедик). Энди сизларга итоатсиз кимсаларнинг диёрини кўрсатурман» (Аъроф: 144, 145);

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا
لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُخْفِضُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا
عَلَيْهِ شُهَدَاءَ ﴾

«Албатта, Биз Тавротни хидоят ва нурни ўз ичига олган ҳолда нозил қилганмиз. Аллоҳга бўйинсунувчи бўлган пайғамбарлар, илоҳий билим эгалари ва донишмандлар ўзларига Аллоҳнинг китоби омонат қўйилгани сабабли яҳудийларга у (яъни Таврот ҳукмлари) билан ҳукм қиладилар. Улар бу китоб устида гувоҳдирлар» (Моида: 44).

2 — Инжил

Аллоҳ таоло Инжилни Ийсо алайҳиссолату вассаломга нозил қилди. Аллоҳ таоло айтди:

﴿ ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ
الْإِنْجِيلَ ﴾

«Сўнгра уларнинг изларидан кетма-кет пайгамбарларимизни юбордик ва Ийсо бинни Марямни ҳам (уларнинг) ортидан юбордик ва унга Инжил ато этдик» (Ҳадид: 27);

﴿وَأَتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ﴾

«... ва унга ҳидоят ва нурни ўз ичига олган, ўзидан олдинги Тавротни тасдиқлагувчи ва тақводорлар учун ҳидоят, панд-насихат бўлган Инжилни бердик» (Моида: 46).

3 — Аллоҳ таоло Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга юборган Қуръони Карим

Аллоҳ таоло айтди:

﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ﴾

«Сизга эса (Эй Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам) ўзидан олдинги китоб(ларни) тасдиқлагувчи ва у (китоблар) устида гувоҳ бўлган бу Китобни ҳаққирост нозил қилдик» (Моида: 48).

(4) — Аллоҳ таоло Довуд алайҳиссаломга нозил қилган Забур

Аллоҳ таоло айтди:

﴿وَأَتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا﴾

«Биз Довудга Забурни бердик» (Исро: 11).

(5) — Иброҳим алайҳиссаломнинг саҳифалари

Аллоҳ таоло айтди:

﴿ إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى . صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ﴾

«Дарвоқеъ бу (Сурада мазкур бўлган панд-насихатлар) аввалги (пайғамбарларга нозил бўлган) саҳифаларда — Иброҳим ва Мусо саҳифаларида ҳам бордир» (Аъло: 18, 19).

Иккинчи: мазкур китобларнинг бузилмаган хабарларини тасдиқлаш.

Аллоҳ таоло Исроил ўғилларига туширилган илоҳий китобларга лафзий ва маънавий ўзгартишлар кириб кетганидан хабар бериб шундай деди:

﴿ يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ ﴾

«... сўзларни ўз ўринларига қўйилгандан кейин ўзгартирадиган ...» (Моида: 41);

﴿ يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ ﴾

«Улар (Тавротдаги Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг пайғамбар бўлишлари ҳақидаги) сўзларини ўз ўринларидан ўзгартирадилар» (Моида: 13);

﴿ وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُوءُونَ بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴾

«Улардан (яхудийлардан) яна бир гуруҳи борки, сизлар Китобдан (Тавротдан) бўлмаган нарсани Китобдан деб ўйлашингиз учун Таврот китобини тилларини бураб (бузиб-ўзгартириб) ўқийдилар ва Аллоҳнинг ҳузуридан келмаган (ўзларининг сўзларини) «Аллоҳнинг ҳузуридан келган», дейдилар. Улар билиб туриб Аллоҳ ҳақида ёлғон сўзлайдилар» (Оли Имрон: 78).

Қуръони Каримга келсак, Аллоҳ таоло уни ҳимоя қилиш кафолатини ўз зиммасига олди ва айтди:

﴿ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴾

«Албатта бу эслатмани (яъни Қуръонни) Биз Ўзимиз нозил қилдик ва шубҳасиз, Ўзимиз уни сақлагувчимиз» (Ҳижр: 9);

﴿ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ . لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴾

«Шак-шубҳасиз у азиз — қудратли Китобдир. Унга олдидан ҳам, ортидан ҳам (ҳеч қандай) ботилноҳақлик келмас (яъни Қуръони Каримнинг ҳеч қайси томонидан бирон китоб ё ҳужжат келиб уни

ботил қила олмас, чунки у) **ҳикмат ва ҳамду сано эгаси томони-дан нозил қилингандир»** (Фуссилат: 41, 42).

Шунга кўра, аҳли китобларнинг қўлларидаги мавжуд китобларда зикр қилинган ва «исроилиёт» деб аталган хабар ва ҳикоялар уч ҳолатдан биридадир:

Биринчиси: улар Қуръони Каримда келган хабарларга мувофиқдир.

Бундай пайтда муқаддас китобимиз — Қуръони Карим гувоҳ бўлгани боис уларнинг тўғри эканини эътиқод қиламиз. Масалан: тўфон, Фиръавн тарафдорларининг ғарқ қилиниши ва Ийсо алайҳиссаломта вассалом мўъжизалари ҳақидаги хабарлар.

Иккинчиси: қадимги самовий китобларда келган хабарлар Қуръони Каримдаги хабарларга зид.

Биз мазкур хабарларнинг ботил экани, чунки, улар китоб аҳллари ўйлаб топган, қўллари билан ёзишган ва тилларини бураб талаффуз қилишган уйдирмалар эканини эътиқод қиламиз. Масалан, уларнинг Лут алайҳиссалом ҳақида: «Лут май ичган ва қизига зино қилган!», Ийсо алайҳиссаломни эса Тангри ёки Аллоҳнинг ўғли ёхуд учтанинг учинчиси, дейишлари. Бу икки пайғамбарнинг мазкур сифатларда бўлишлари мумкин эмас ва Аллоҳ таоло ундай сифатлардан ўта покдир!

Учинчиси: Қуръондаги хабарларга мувофиқ ҳам, зид эмас эмас.

Биз бундай хабарларни, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам қуйидаги ҳадисларига кўра, тасдиқ

хам этмаймиз, рад ҳам қилмаймиз: «Агар сизларга китоб аҳллари (китобларида бўлган хабарлар ҳақида) гапирсалар, уларни тасдиқламанглар ва рад ҳам қилмай: Биз Аллоҳга, Аллоҳнинг китоблари ва пайғамбарларига иймон келтирдик, — денглар. (Шундай қилсангизлар, у айтилган хабарлар) ҳақиқат бўлса рад қилмаган, ботил бўлса тасдиқламаган бўласизлар!» (Имом Аҳмад ва Абу Довуд ривоятлари).

Бироқ, мазкур хабарларни тилга олиш ҳам жоиздир. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам бу ҳақда шундай деганлар: «Исроил ўғиллари ҳақида гапираверинглар, бирон зарари йўқдир» (Имом Бухорий ривояти).

Учинчи: Қуръон шариати билан ҳукм қилиш.

Аллоҳ таоло Қуръони Каримни аввалги китобларни ўз ичига олган, яъни, ҳукм қилувчи, омонатли ва уларга гувоҳ бўлган ҳолатида нозил қилди. Қуръон у китобларда мавжуд манфаатларни олиб, уларнинг баъзи аҳкомларинигина бекор қилди. Шу боис, Қуръон олиб келган шариатдан бошқа нарсага эргашиш ҳаромдир. Аллоҳ таоло Таврот ва Инжилни зикр қилганидан кейин шундай деди:

﴿ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا

فَيَسْبُغُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ . وَأَنْ أَحْكَمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُصِيبَهُمْ بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَنْعُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنْ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿

«Сизга эса (Эй Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам) ўзидан олдинги китоб(ларни) тасдиқла-
гувчи ва у (китоблар) устида гувоҳ бўлган бу
Китобни ҳаққирост нозил қилдик. Бас, одамлар
ўртасида Аллоҳ нозил қилган нарса билан ҳукм
қилинг ва Сизга келган ҳақдан юз ўгириб, улар-
нинг ҳавойи нафсларига эргашманг! Сизлардан
ҳар бир миллат (яъни дин) учун (алоҳида) шариат ва
йўл қилиб қўйдик. Агар Аллоҳ хоҳласа эди,
хаммангизни бир миллат қилиб қўйган бўлур эди.
Лекин ўзи ато этган нарсаларда сизларни имтиҳон
қилиш учун (ҳар бир миллатга алоҳида шариат йўл
қилиб қўйди). Бас, яхши амалларга шошилингиз!
Барчангизнинг Аллоҳга қайтишингиз бор. Сўнг у
зот сизларга ихтилоф қилгувчи бўлган нарсала-
рингизнинг хабарини берур. (Эй Муҳаммад соллал-
лоҳу алайҳи ва саллам), улар ўртасида Аллоҳ нозил
қилган нарса билан ҳукм қилинг, уларнинг ҳавойи
нафсларига эргашманг ва Аллоҳ сизга нозил
қилган ҳукмларнинг айримларидан сизни буриб
фитнага солиб қўйишларидан эҳтиёт бўлинг! Агар
(сизнинг ҳукмингиздан) юз ўгирсалар, билингки,

Аллоҳ уларга айрим гуноҳлари сабабли мусибат етказшни истамоқда. Шубҳасиз, одамлардан кўплари итоатсиздирлар. Динсизлик ҳукмрон бўлишини истайдиларми?! Иймонлари комил бўлган қавм учун Аллоҳдан ҳам гўзалроқ ҳукм қилгувчи ким бор?!» (Моида: 48 - 50);

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنَ لِلْخَائِثِينَ خَصِيمًا ﴾

«Албатта, Биз сизга ушбу Ҳақ Китобни (Қуръонни) одамлар орасида Аллоҳ кўрсатган йўл билан ҳукм этишингиз учун нозил қилдик. Сиз хоинларни ҳимоя қилгувчи бўлманг» (Нисо: 105).

Тўртинчи: бутун самовий китобларга иймон келтириб, уларни айирмаслик.

Аллоҳ таоло айтди:

﴿ أَفْتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴾

«Ё китобнинг (Тавротнинг) бир қисмига ишониб, бир қисмини инкор қиласизми? Ораларингдан ким бу ишни қилса, унинг жазоси бу дунёда расво бўлиш, Қиёмат Кунида эса қаттиқ азобга дучор қилинадилар. Аллоҳ қилаётган ишларингдан ғофил эмасдир» (Бақара: 85);

﴿ هَآأَنْتُمْ أَوْلَآءُ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كَلِّهِ ﴾

«Ҳой (мўминлар), сизлар уларни яхши кўрасизлар-у, улар сизларни суймайдилар. Сизлар ҳамма китобларга иймон келтирасизлар-у (улар сизларнинг китобингизга иймон келтирмайдилар)» (Оли Имрон: 119).

Бешинчи: (Самовий китоблардаги аҳкомларни) яшириш, ўзгартириш, улар ҳақида ихтилоф қилиш ва Аллоҳ каломининг баъзи қисмини бошқа қисми билан камситиш.

Аллоҳ таоло айтди:

﴿ وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ

فَبَدُّوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَبُيِّنَ مَا يَشْتَرُونَ ﴾

«Эсланг (эй Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам), Аллоҳ Китоб берилган кимсалардан «Албатта у Китобни одамларга очиқ баён қилур-сизлар ва яширмайсизлар!» — деб аҳд-паймон олган эди. Сўнг улар бу аҳд-паймонни ортларига ташладилар ва уни озгина қийматга сотдилар. Уларнинг бу олди-сотдилари нақадар ёмон иш бўлди!» (Оли Имрон: 187);

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا

أُولَئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يَكْلِمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا

يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالََةَ بِالْهُدَى

وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ . ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَلَ الْكِتَابَ
بِالْحَقِّ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿

«Аллоҳ нозил қилган Китоб (Таврот)дан иборат бўлган нарсани (Муҳаммад соллаллоху алайҳи ва салламнинг пайғамбарлигини) беркитадиган ва уни озгина қий матга сотадиган кимсалар қоринларини фақат олов билан тўлдирадидилар — уларга Қиёмат Кунисида Аллоҳ сўзламайди — боқмайди ва уларни (гуноҳларидан) покламайди. Улар учун аламли азоб бордир. Ана ўшалар ҳидоят ўрнига залолатни, мағфират ўрнига азобни сотиб олган кимсалардир. Жаҳаннам ўтига мунча сабр-тоқатли эканлар-а? Ўша (азоб) Аллоҳ бу Китоб (Таврот)ни ҳақ билан нозил қилгани сабабдир. Албатта бу китоб хусусида талашиб-тортишадиган кимсалар ҳеч қачон (ҳақ билан) келиша олмайдилар» (Бақара: 174 - 176);

﴿ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُمُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ
لِيُشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا
يَكْسِبُونَ ﴾

«Ўз қўллари билан китоб ёзиб, сўнгра озгина қийматга сотиш учун: «Бу китоб Аллоҳ ҳузуридан келди», дейдиган кимсаларга ҳалокат бўлмай, бас, ёзган нарсалари уларга ҳалокат бўлмай, топган фойдалари уларга ҳалокат бўлмай» (Бақара: 79).

Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар:
«Аллоҳнинг китобини баъзисини баъзиси билан
урмангиз! Чунки, тортишувга берилган ҳар бир халқ
залолатга юз тутган» (Табарий ривояти).

